

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini

Zyllesius, Nicolaus

Treveris, 1638

Sectio Secvnda. Commenda semel deposita, quâ ratione suscitata fuerit;
Ac finaliter de sententiâ Archiepiscopali anni 1633. diei 19. Decembris
tractatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14268

SECTIO SECVNDA.

Commenda semel deposita, quâ ratione suscitata fuerit; Ac finaliter de sententiâ Archiepiscopali anni 1633. diei 19. Decembris tractatio.

PAucorum annorum fuit tranquillitas, quam, factâ præfatâ Renuntiatione, fueramus assecuti. Nam cum grauis controuersia inter Status siue ordines Prouinciales Treuirenses & D. Archiepiscopum Electorem exorta esset, iisque difficultatibus etiam Ciuitas Treuirensis implicaretur: Factum est vt Ciuitas præfata à Regis Christianissimi exercitu obsideretur, & in eius potestatem Anno MDCXXXII. mense Augusto veniret: Tum enim uerò D. Archiepiscopus Elector omnia pro arbitrio cœpit gerere. Quid contra Ciues & ordines Treuirenses actum sit, ad nos non pertinet, neque enim eorum controuersia quicquam habet cum iure nostro commune. Alijs talia relinquimus enarranda.

Causam certè Monasterij nostri, eiusque iura omnia, armis deuicta decisaque creditur, & sibi de ijs fas, prout animus suadebat, statuere. Vnde ingentia damna prædijs & rebus vniuersis Monasterij illata sunt, quorum enumeratio peculiare volumèn exigit.

Ciuitatem igitur Treuirensis ingressus mox contra pacta antea cum Rege Catholico inita, & renuntiationem tam solemniter, & in verbo Principis, factam, cœpit palàm se Abbatij Sancti Maximini, non solum Commendatarium, sed & Dominum profiteri, idque varijs mandatis, partim scripto, partim typo vulgatis, publicare.

Tum deinde Religiosos, qui, Abbate Electo Luxemburgum digresso, Monasterium incolebant, in eoque fauente & probante Regis Christianissimi milite, diuino seruitio intendebant, vehementissimè est aggressus.

Primum eos, edito & publicato Monitorio, V. Nouèb. Anno MDCXXXIII. quod in Libello sub lit. PP. exhibetur, tanquam sibi in Ecclesiasticâ æquè ac seculari Iurisdictione omnino subditos, & grauissimorum criminum, perduellionis, Latrociniorum, Cædium, Proditionum, & Depopulationum Reos coram deputatis (vt aiebat) à se Commissarijs, ad dictam diem comparere iussit, ad reddendas aut liquidandas rationes damnatorum, quæ Archidicæcesi eorum occasione illata fuisse prætendebat.

Contra non comparentes, & iure quidem optimo: *Desperet, enim, qui citationem huiusmodi saperet arctâsse citatum.* text. in Clement. *Pastoralis de sent. & re iudic.* Nouum quoddam Consistorium effinxit, quod vocat Parlamentum nullis viris compositum, nec vtique vlli in Commissione Libello inscripta leguntur, sed ex prælongis nominibus, iisque non paucis, constructum, *Deputatorum Ecclesiasticorum & secularium Nobilitum & Iurisperitorum Consiliariorum & Commissariorum Consistorij, item & Parlamenti Ecclesiastici ac secularis.*

Ex qua vocabulorum congerie Libellus pretioso fœtu grauidus, operosam illam sententiam anni MDCXXXIII. die decimanona Decembris tandem enixus est.

Fructus autem hi sunt, illi nihil non notorium, euident, clarum, dilucidum

etiam

etiam ipsæ tenebræ & omnia præter lucem, immediatam in spiritualibus Iurisdictionem Sanctæ Sedi eripit, vt Domino suo tradat, de Commendâ decidit non contra illum; absit; de Abbatis electi, electionisque iure, pro eodem (nec dubita) statuit, se iudicem supra Imperatorem collocat, supra item ac contra illius iudicatum, immediatam in temporalibus Iurisdictionem Imperatori aufert, isti donat, collectas paulo ante, Cæsareo Iudicio abiudicatas potentior ipse ac altior, addicit, magnum Hispaniarum Regem suo tribunali sistit, eius protectionem in perpetuum explodit, cassat, abolet. Tandem seipsum valido ictu tangit, Monasterium ad quinquaginta prope Coronatorum millia, tam pro pensionibus, quam pro collectis pendenda, præter Commendæ fructus ac damnorum milliones, condemnat, duos Abbatæ bonorum trientes per Commendam assignatos, Archiepiscopatu annectit, Priorem denique ac Conuentum scandalozorum factorum, periuriorum, proditoris Ecclesiæ, & Patriæ Treuirensis, læsarum Summæ Pontificiæ Maiestatis, & Electoralis dignitatis, vrsurpatæ Iurisdictionis, seditionis, excitati belli intestini, fractæ pacis publicæ, falsorum damnatorum dogmatum, aliorumque criminum enormissimorum, flagrantium, ac in facto permanentium, reos notorieq; conuictos esse pronuntiat, illaque conglomerat in textu videnda, quæ nescio, an risum vel fletum potius mouere debeant, si non vtrumque; nec defuerit siue Democrito, siue Heraclito, in quo se exercent.

Sed operæ pretium fuerit, vt illa quanta, quanta est, contemplationi offeratur oculisque subiiciatur. Et ecce illam:

S E N T E N T I A.

IN causa, per Imperium Romanum & Electoratum Treuirensis notoria, à Priore & Conuentu S. Maximini, contra Eminentissimum & Reuerendissimum Eorum Archiepiscopum, Principem Electorem, Dominum Ordinarium & Commendatorem, necnon, in territoria & Subditos Treuirenses, excitati belli, exercitarum rebellionis, seditionis, Pacis Publicæ fractionis, causati damni, extantium liquidorum, Imperialium, Vnionis, Prouincialium, Cameralium, aliarumque Contributionum, visis & maturè consideratis Originalibus literis, Quæstoriæ Generalis rationum libris, exhibitis Documentis, Confessionibus, claris Pontificijs, Rotæ Romanæ, Cæsareis & Imperij Sententijs, ac rebus iudicatis, maximè verò, ob notorietatem & euidenciam, enormissimorum factorum (ob quæ, ab initio, absque citatione, Monitorio, & Sententia, ab executione, inchoari potuisset) Electoris Treuirensis, ad hanc causam, vigore Archiepiscopatus clarorum Priuilegiorum, in eiusmodi casibus, deputati, Ecclesiastici & Seculares, Nobiles ac Iurisperiti, Consiliarij & Commissarij, Consistorium item & Parlamentum Ecclesiasticum ac Sæculare, Ius & Iustitiam administrantes, remissis, quantum ad hunc actum opus, eorundem Iuramentis, dicunt, decernunt, & pronunciant: Agritium Reckingen, pro Abbate Monasterij S. Maximini hætenus se falsò gessisse, Eundem Priorem & Conuentum, circa implorationem Protectionis Luxemburgicæ, excitatum bellum publicum, & causatas cedes, rapinas & incendia, aliasque, in Archiepiscopatu, ob Commendam, necnon Imperiales, Prouinciales, Camerales, aliasque Contributiones, exercitas hostilitates, contra claram ordinationem Iurium Gentium, Imperij, fundamentales Constitutiones, pacem publicam generaliter sancitam, & contra Eorundem ab Antecessoribus Abbatibus, Archiepiscopis præstita Iuramenta, similiter & contra Pontificias, Rotæ Romanæ, Cæsareas Sententias, & res iudicatas, ac contra Ipsammet Sanctitatem, perperam & nimis iniuste,

fecit.

fecisse; quo ipso publicam rebellionem, seditionem, & pacis publicae rupturam exercuisse; ac proinde, in puncto Commendae, Altementionatum Dominum Archiepiscopum, (cum non nisi, nudum Procuratorium ad resignandum ab ipso armis intulit, extorqueri potuerit, ideoque non productum, non acceptatum, minus in effectum ductum sit) in iure, titulo & possessione Commendae, permansisse; Eminentiam suam, pro vero & legitimo Commendatore, à Monachis agnosci & haberi debere; Eidem competere ius percipiendi fructus & redditus Commendae in Bulla Pontificia deputatos, & à tempore adeptae possessionis cessos, nec non ius reposcendi pensiones, Romae, intuitu practactae Commendae, solutas, ibidemque ac publicis Legationibus in Aulis Caesaris ac Bruxellensi ac alibi, factas expensas, uti & propter damna, per arresta, inuasiones, deuastationes, extorsiones, aliasque hostilitates, causata & illata, portionem illam; modernò Archiepiscopo, à Pontifice, in Bullis, designatam, Archiepiscopatu Treuirensi, tam diu affectam manere debere, donec de praedictis expensis, pensionibus & debitis, per Quaestoriam Electoralem ad viginti octo mille octingentos, & quatuordecim Coronatos, liquidatis & taxatis, nec non de fructibus Commendae, illarumque damnis, suo tempore, per praedictos Commissarios, amicabiliter, aut iudicialiter componendis, plenarie satisfactum sit.

In puncto verò omnimodae Iurisdictionis, Ecclesiasticae & temporalis, dicunt, decernunt, & pronunciant praedicti Consiliarij & Commissarij, Consistorum item ac Parlamentum Ecclesiasticum ac Saculare, Altememorato D. Archiepiscopo & Electori praetactam omnimodam Iurisdictionem, Ecclesiasticam & Sacularem, in & super Monasterium S. Maximini, Eiusque Subditos, Caesaris & Pontificis Concessionibus acquisitam, Sententijs, rebusque iudicatis Summorum Imperij Iudiciorum (praetensius priuilegijs ab Abbatibus, seu Priore & Conuentu, sub- & obreptitijs, extracticatis & allegatis, annullatis, ac pro talibus iudicatis) confirmatam, contra quoscumque Turbatores, medijs quibuscumque, tam Iuris, quam facti, tueri & conseruare; Monachosque, ad solutionem Contributionum, ex iure Superioritatis debitarum, ab Anno 1609, cessarum, & iuxta distributionem praetactae Quaestoriae, Summam viginti mille octingentorum & triginta nouem Coronatorum, excedentium, nec non ad solutionem futurarum Contributionum via executiua, adigere, Eminentia sua licuisse, & etiamnum licere.

Protectionem Luxemburgicam, ab Abbatibus seu Priore & Conuentu, perperam & seditiosè, imploratam, vel implorandam, iam dudum, Sententijs Imperatorum, Summorum Pontificum Confirmationibus, Aurea Bulla, fundamentalibus Imperij Legibus, cassatam, abolitam ac explosam esse, & in perpetuum manere debere. Priorem denique & Conuentum, à notorijs, & in actis assertis, scandalosis factis periuriorum, proditijs Ecclesiae & Patriae Treuirensis; Caesarum Summa Pontificia Maiestatis, & Electoralis Dignitatis, usurpatae Iurisdictionis, seditionis, excitati belli intestini, fractae pacis publicae, falsorum, damnatorum Dogmatum, alijsque criminibus enormissimis, flagrantibus, ac in facto permanentibus, in totum abstinere, ac respectu reuocare, atque ad iuratae debitae subiectionis, obedientiam, & reuerentiam, modernò Domini Archiepiscopi ac Principis Electoris, Ordinarij ac Commendatoris sui, uti & Successorum, redire; aut hoc nò faciant, contra eosdem, ratione allegatorum criminum notiorum, iuxta communia Canonica & Caesarea Iura, Constitutiones Pontificias & Imperiales, nec non specialia, à Summis Pontificibus & Imperatoribus, Archiepiscopis & Electoribus Treuirensibus, concessa priuilegia, via iuris & executiua, ulterius procedi posse, ac debere. Lata in Consilio, sub Eminentia sua Cancellariae Secretario. Treuiris in Palatio Sancti Petri die 19. mensis Decembris. Anno 1633.

Ille ipse horum fabricator illius vanitatem agnouit, dum Coronidem in fine Libelli, eamque spectabilioribus litteris adnexuit, vt lectorem admoneat, *Quod eminentissimus D. Archiepiscopus magis se fundet super antiquissimâ possessione priscisque documentis, quam in ista sententia*; ista, inquam, sententia, ob quam omnis ista vociferatio, totus ille liber fuit, qui nec fuisset, si illa non fuisset, sed & addit, *in Electorali Consilio latam.*

Honestâ est excusatio & grandioris characteris speciali notâ digna, opus sanè dignum coronari tali fine, bona via est ad veniam, agnitio culpæ, sed meliùs non euulgasses, quod simul ac edis, improbas, & in umbras hic euolat ista imaginarij Parlamenti caterua, ex delegatis ac Commissarijs, ab omni statu ordineque tibi paullo ante selectis, compacta, & ad Electorale Consilium redigitur, quod utique ordinarium est, ex Consiliarijs, Officij iure stabile, constans, nec non exquisitum est indicasse possessionem vnde notorietates istæ, luces, solis radij hauriantur, & præcipuè post Cæsaream de illâ sententiam. At verò, mî Scriptor, in nihilo Iudicem oles, Et adde tuæ coronidi: *Ille ego sum, qui feci*: nec veritatem istam maioribus litteris scribi opus est vt legatur, sat te ore refert iste partus, & proles est non inficienda parenti.

Postea vero conatus est D. Archiepiscopus Religiosos ad plenam subiectionem inducere per suos primum Officiales & Vicarios, tum deinde per seipsum: Verùm cum Religiosi fortiter pro Monasterii iure starent, neque latum vnguem ab eo vllis precibus, minis aut persuasionibus abduci se sinerent; D. Archiepiscopus F. Dominicum Wilsendorff Priorem, (quæ cæteris Religiosis animos addere arbitrabatur) per Satellites suos è Monasterio educi iussit; Hi virum atate & meritis grauem, manu iniecta. Domo religiosa extraxerunt, raptârunt, cruentârunt; tandem in sublime elatum in rhedam ad hoc præparatam coniecerunt & auexerunt, multa protestantem, atque ad Deum hominesque ob vim & iniuriam prouocantem.

Substituitur mox loco Prioris ita violenter abducti, alius ex Monasterio Lacensi, homo ad nutum Archiepiscopi factus, & ad eius iussu exequenda promptissimus; eidem aliquot eiusdem notæ ex diuersis Monasteriis euocati Religiosi subduntur; Maximiniani fugati, inde se ad Abbatem secum Luxemburgum recipiunt: Monasterii bona occupantur, arripiuntur, disperguntur.

Agebantur hæc, & videbatur causa Monasterii prorsus prostrata atque euersa, cum anno MDCXXXV. die XXVI. Martii Regis Catholici exercitus sub Christophoro, Comite Emdano, Gubernatore Luxemburgensi, Ciuitate Treuirensi, inopinato æquè ac admirabili Stratagemate recuperata, & ipso D. Archiepiscopo in Flandriam abducto, Abbatem Religiososque Monasterio suo restituit.

Ita re ipsa refutatæ sunt insolentes Scriptoris anonymi insolentiæ, quibus passim ob expugnatam Arcem Freidenburgensem, quæ erat in ditione S. Maximini gloriatur de protectione Luxemburgensi & causa S. Maximini debellata & extincta.

Certè vigil diuinæ prouidentia oculis iustissimo Ferdinandi II. Pii Felicis Augusti Cæsaris Iudicato, & iis, quæ Regis Catholici Ducis Luxemburgensis autoritate hætenus gesta fuerunt, visus est hac ratione annuisse; & non modò Cæsar ac Rex Catholicus, sed diuina quoque Maiestas pro Sancto Maximino stare, vti in similibus causis olim à multis sæculis stetit illam Historici & nostri docent Annales, è quibus libet aliquot mirabiles euentus referre.